

Nové Bratrské Listy

*Když Ježíš okusil octa, řekl: „Dokonáno jest.“
A nakloniv hlavu skonal.
(ev. Janovo 19,30)*

Z obsahu:

Zvěst Velkého pátku
Tůma Přeloučský - 500 let
Misie JB v 18. století
Kazatel Bohumil Vančura
Zprávy ze seniorátu

1

ROČNÍK XX (2018)

obsah

kázání	
Pravý pokrm (A. Kracíková)	3
biblické a teologické studie	
Velký pátek (J. M. Lochman)	5
dějiny	
B. Tůma Přeloučský (J. Halama)	10
unitas fratrum	
Misie Jednoty v 18. a 19. století (Craig Atwood)	13
náš seniorát	
Bratr B. Vančura (red)	21
Ses. R. Halamová (1929-2018) (J. Najmanová a N. Běťáková)	24
Bratr V. Beneš (1932-2018) (jhjr)	25
Den misijní provincie 2018 (red)	26
Setkání sester - pozvánka (L. Bernardová)	27
Velkopáteční poezie (Pavel Hájek)	28

Nové Bratrské Listy

20. ročník (2018)

Vydává OCHRANOVSKÝ SBOR

při ČCE v Praze

Čajkovského 8, 130 00 Praha 3

tel: 224 941 870

mail: uf.praga@centrum.cz

Registrováno pod zn. MK ČR E 12555

editorial

Milí přátelé,

začínáme jubilejní, dvacátý ročník našich Nových bratrských listů, v situaci, která je všechno jiné než radostná.

Svět se zdá být stále víc rozdělen, ne tolik mezi státy a národy (i když i tady se zdá, jako by se vracela studená válka), ale spíš mezi lidmi. Volby prezidentů, parlamentů, střety politických stran a hnutí staví proti sobě nepřátelské tábory lidí, kteří se nedokáží domluvit na tom, co by společně prospívalo jim i Zemi.

Vyhrocené spory se nevyhýbají ani církvím a jejich úřadům. Jako by nás sobectví konzumní společnosti všechny nakazilo a přesvědčilo, že kdo má většinu, třeba o jediný hlas, může nad ostatními panovat.

Ale to je přesně to, co evangelium zavrhuje (Mk 10,42-43). Kdo chce být první, má být služebníkem všech. Ten, který přišel, aby sloužil a zachraňoval, ukazuje cestu, která nevede do krize, ale k životu.

To nám připomínají s největším důrazem právě Velikonoce, k nimž je toto číslo zaměřeno. Vedle kázání a výkladu k Velkému pátku přinášíme připomenutí jednoho z prvních služebníků Jednoty bratrské, Bratra Tůmy a článku o bratrské misii za Zinzendorfa.

Ať vám čtení o osobách a událostech, týkající se minulosti i současnosti Jednoty a našeho seniorátu, přinese potěšení i poučení, možná i inspiraci ke službě.

Jindřich Halama

Děkujeme za podporu pro náš časopis.

Číslo účtu 2900700247/2010

kázání

Pravý pokrm

55 „Neboť mé tělo je pravý pokrm a má krev pravý nápoj. 56 Kdo jí mé tělo a pije mou krev, zůstává ve mně a já v něm. 57 Jako mne poslal živý Otec a já mám život z Otce, tak i ten, kdo mne jí, bude mít život ze mne. 58 Toto je ten chléb, který sestoupil z nebe - ne jako jedli vaši otcové, a zemřeli. Kdo jí tento chléb, živ bude navěky.“ 59 To řekl, když učil v synagóze v Kafarnaum. 60 Když to jeho učedníci slyšeli, mnozí z nich řekli: „To je hrozná řeč! Kdo to může poslouchat?“ 61 Ježíš poznal, že učedníci na to reptají, a řekl jim: „Nad tím se urážíte? 62 Což až uvidíte Syna člověka vystupovat tam, kde byl dřívě? 63 Co dává život, je Duch, tělo samo nic neznamena. Slova, která jsem k vám mluvil, jsou Duch a jsou život. 64 Ale někteří z vás nevěří.“ Ježíš totiž od počátku věděl, kteří nevěří a kdo je ten, který ho zradí. - 65 A řekl: „Proto jsem vám pravil, že nikdo ke mně nemůže přijít, není-li mu to dáno od Otce.“ 66 Od té chvíle ho mnoho jeho učedníků opustilo a už s ním nechodili. (J 6,55-66)

Úvod

Otázka jídla je v dnešní době velmi významná věc. Lidé se jídlem neustále zabývají. Vychází mnoho kuchařek a časopisů o jídle a v televizi je mnoho kuchařských pořadů. Každou chvíli se někde objeví nová informace o tom, co je škodlivé a pak se to zase vyvrací, že to škodlivé není. Chvíli bylo škodlivé mléko a snad i brambory a teď je určitě škodlivé zase něco jiného. A pak si sednete s přáteli ke stolu a jeden z nich třeba řekne: „Promiň, ale tohle nemůžu jíst. Držím dietu.“

Lidé drží dietu z různých důvodů, třeba proto, že je půst. Někteří drží zdravotní dietu a prostě nemohou sníst kdeco. Pak jsou lidé, kteří chtějí zhubnout a neustále drží nějakou jinou dietu. Tu nejedí to, tu nejedí ono. Pro některé lidi je otázka jídla ovšem ještě o dost složitější. Nejde jim o to jíst méně jídla, nebo se ze zdravotních důvodů vyhýbat nějakým potravinám. Pro ně je důležité jíst ta správná jídla. Vegetariáni a vegani nejedí maso a živočišné produkty z principu. Židé nejedí určité věci z důvodů náboženských.

Je třeba jíst to správné jídlo. Tak abych dodržel boží nařízení nebo abych svým chováním nedecimoval tuhle planetu.

Dnes máme před sebou jinou výzvu ke správnému jídlu. Ježíš nám říká: „Já jsem ten pravý pokrm.“

Ježíš jako pravý pokrm

„Já jsem ten pravý chléb z nebe.“ Je jedno, jestli teď držíme nějakou dietu, Ježíš nám říká, že bez něj nebudeme nikdy nasyceni. „Moje maso je pravý pokrm a moje krev je pravý nápoj.“ Když to slyšeli židé, kteří dodržují košer stravu, muselo pro ně

tohle být dost těžko skousnutelné. Požívání krve je něco nepřípustného a nyní tu byl Ježíš, který jim říkal, že jeho krev je ten pravý nápoj.

Jak ovšem k této zvláštní řeči vůbec došlo? Evangelista Jan nám nejprve vyprávěl příběh o nasycení pěti tisíců. Ježíš nasytil pět tisíc lidí jen z pěti ječných chlebů a dvou ryb. To se lidem evidentně moc líbilo. Ježíš se staral o naplnění jejich fyzických potřeb - jsou lidé, kteří by se s takovou prací církve úplně spokojili i dnes. Církev je tu přeci od toho, aby se o mě postarala - dej mi jíst, pít a schovej mě pod střechu. Tohle fungovalo tenkrát jako tahák pro hodně lidí, tohle by jistě fungovalo i dnes, kdybychom si něco takového ovšem mohli dovolit.

Jenomže - ono je to ještě jinak. Lidé, kteří se od svého nasycení táhli za Ježíšem a odmítali se ho pustit, narazili. Ježíš jim řekl: „Vy mě hledáte ne proto, že jste viděli znamení. Není pro vás evidentně důležité to, že jsem učinil zázrak. Vy mě hledáte proto, že jste se najedli, jenomže já nepřišel kvůli tomu, abych vás krmil, abych vám zajišťoval vaše fyzické potřeby. Já přišel proto, abych vám nabídl něco skutečně důležitého, něco mnohem víc, než jen plný žaludek.“

Zasycení

Jestli si vybavíte příběh Samařanky, která Ježíše potkala u studny, tak tu stojíme u dost podobného problému. Ježíš lidem, tak jako Samařance řekl: „Neusilujte o pokrm pomíjivý, ale o pokrm, který vás zasytí napořád.“

Ale oni mu nerozuměli. Začali mu vykládat o tom, že by tedy chtěli nějaké to znamení, třeba ten chléb z nebe, který jejich předkům dával Mojžíš na poušti.

On jim řekl: „Ale ten chléb vám nedal Mojžíš, ale Bůh a pravý chléb je opravdu jen z nebe, od Boha. To je chléb, který vám zaručí věčný život.“

„Pane, dávej nám ten chléb stále,“ řekli jemu oni. Stejně jako ta Samařanka. „Dej mi tu vodu, abych už neměla žízeň a nemusela sem chodit.“

„Dej nám chléb, abychom už nikdy nehladověli.“ Je to přirozené, že toužíme po nasycení. Celý konzumní život je jen jedna velká touha po nasycení, která nikdy nekončí a málokdo z nás tomu nepodléhá.

Toužíme po nasycení a první oblast, kde ho hledáme, je oblast fyzická - pomíjivá. Lovíme nové a krásné věci, zážitky, přátele. Některým lidem takový život vyhovuje a nic jim neschází. Dokáží si v něm najít smysl svého života. Ale jsou tu i ti, kterým něco začne scházet. Ti, kteří sedají do lavic kostelů, modliteben, ti kteří se zajímají o jiná náboženství než křesťanství, ti, co se uchylují k esoterice všeho druhu. Hledači. Když se to tak vezme - vlastně jsme všichni hledači. Hledáme trvalý pokrm - něco, co nás konečně zasytí.

Závěr

Dobrá zpráva pro hledající křesťany je ta, že nasycení nám Ježíš skutečně nabízí. Jestli ho hledáme u něj, tak ho pro nás má. Ježíš Kristus je ten správný pokrm, je to chléb života - ten, který opravdu zasytí.

Určitě si pamatujete na kardinála Miloslava Vlka. Zemřel právě před rokem. Při jeho pohřbu se hodně mluvilo o jeho životě, o tom jaký to byl člověk, čemu věřil, co ho posilovalo a naplňovalo. Sám kardinál Vlk, ať už ze záznamu, nebo v citaci mluvil o kříži, o tom, že kříž naplňoval celý Kristův život a on si ve svém životě uvědomil, že přesně takový by měl být i jeho život. A takový jeho život i byl, protože žádné stýskání si na to, že se mu vede špatně, ani na konci, na smrtelné posteli, nezaznělo.

Příklady táhnou. A kardinál Miloslav Vlk byl příkladem člověka, který se nechal nasytit chlebem nepomíjejícím, samotným Kristem Ježíšem.

Modlitba: „Pane Ježíši Kriste, děkujeme ti za nepomíjející pokrm, který pro nás máš, který nám nabízíš a kterým nás rád nasytíš. Dej, ať o něj usilujeme, ať si ho stále, každý den znovu a znovu žádáme, abychom tebou nasyceni nežili jen životem, který je pěkný před lidmi, ale abychom žili životem v Duchu svatém. Amen.“

Anna Kracíková

biblické a teologické studie

Pro toto velikonoční číslo časopisu jsme vybrali studii Jana Miliče Lochmana, z knížky O smyslu křesťanských svátků. Vyšehrad, Praha 1997 (originál německy 1982).

Velký pátek

Kříž, důsledek lásky

Desetiletí jsem v Praze chodíval kolem jednoho katolického kostela, který mne vždy znovu přitahoval. Stál na jedné z nejživějších tříd městského centra, vestavěn do řady domů, takže nebyl nijak zvlášť nápadný. Ale nesl ve štítě velký nápis. Protože nápis byl latinský, přežil tento kostel všechny možné nacistické i stalinistické čistky, namířené především na ty veřejné památníky, které nesly určité nápisy. Stála tu slova: AVE CRUX, SPES UNICA – Buď pozdraven, kříži, naše jediná naděje. Pro mne bylo toto slovo vždy nevýslovným povzbuzením: ve všech většinou tragických proměnách pražských dějin se tady dosvědčoval základ, který zůstává, drží a nese.

Oslava kříže není ovšem samozřejmá. Kříž sám o sobě je „prokleté dřevo“, strašlivý popravčí nástroj, tedy obzvlášť ukrutný „vynález“. Něco takového humánní člověk nemůže prostě nikdy velebit. Avšak ono AVE v Praze – jako znamení kříže

v křesťanském pojetí všude – nestojí samo o sobě, nýbrž značí určitý příběh, příběh Velkého pátku, který v kříži dosvědčil a zpečetil důsledek lásky.

Tato láska je podle svědectví Nového zákona tajemstvím, vlastním tématem Velkého pátku. Apoštolové ji dosvědčili ve dvojím smyslu: jako lidskou lásku Ježíše z Nazaretu, ale i jako nedílně s ní spojenou lásku Boží, která se ztělesnila a zviditelnila ve zjevení Ježíšově. Dvě břevna má kříž, jedno „horizontální“ a jedno „vertikální“: obě linie lásky se protínají v křesťanském velkopátečním poselství. Budeme je nyní sledovat ve dvou myšlenkových okruzích.

„Vnitřní logika“ Ježíšovy cesty

Hovořím o důsledku lásky nejprve se zřetelem k příběhu Ježíšova života. „Skutečnost, že Ježíš z Nazaretu byl popraven na kříži, patří k historicky nejlépe zajištěným skutečnostem Ježíšova příběhu“, praví *Neues Glaubensbuch*. O mnohém z Ježíšova příběhu je možno z čistě historického stanoviska kriticky nebo hyperkriticky zapochybovat – o jeho kříži nikoliv.

Kříž v evangeliu nestojí v žádném případě jako bludný balvan, jako osamělý izolovaný vrchol. Vyčnívá jako štít z „horského řetězu“ událostí či lépe: objevuje se v nedílné souvislosti této jedné pohnuté historie. Má svou „prehistorii“ a „posthistorii“. V tom se sotva můžeme mýlit, vezmeme-li v úvahu novozákonní svědectví. Pro Pavla je důležitá především ona „posthistorie“, souvislost mezi křížem a zmrtvýchvstáním: pro něho – a pro apoštolské svědectví vůbec – neexistuje kříž bez vzkříšení a vzkříšení bez kříže. V evangeliích se zase zvláště silně poukazuje na onu druhou souvislost, na prehistorii. Kříž ve spojení se svou prehistorií představuje kulminační bod Ježíšovy životní cesty. K tomu nyní obrátíme svou pozornost.

Je nápadné, jak evangelisté v kompozici svých zpráv spolu úzce spojují pašiji a akci, utrpení a jednání. Tady existuje jasná souvislost, a to ne snad z důvodů nějaké tragické náhody nebo nehody, nýbrž, na první pohled poněkud nesrozumitelně vyjádřeno – z „přísně logické nutnosti“. „A začal je učit, že Syn člověka musí mnoho trpět... a být zabit a po třech dnech vstát z mrtvých.“ (Mk 8,31n) Vždy znovu narážíme na toto „musí“ - především právě ve spojení s Ježíšovým utrpením a křížem: Syn člověka musí trpět (např. Mk 9,31; Mk 10,32-34; Lk 18,31-34). Nedorozumění nad touto formulí spočívá v tom, že se vykládala ve smyslu předem určeného osudu. V dějinách dogmatu existovaly myšlenkové pochody a teorie o spáse, které tíhly tímto směrem a pokoušely se vyložit Ježíšovu smrt na kříži jako nezbytné splnění Bohem daného úkolu. Ale tak to přece v evangeliích míněno není. Nejde o žádnou předem určenou vnější nutnost, nýbrž o „vnitřní logiku“ Ježíšovy cesty. Kardinál Josef Ratzinger vystihuje to podstatné, když píše: „V bibli se kříž objevuje nikoliv jako proces v rámci porušení práva; v bibli znamená kříž mnohem spíše pravý opak, vyjadřuje radikalitu lásky, která se cele dává, jako proces, ve kterém je člověk tím, co činí, a činí to, čím je; jako výraz života, který je zcela existencí pro druhé (*Úvod do křesťanství*).

O tuto nutnost jde v evangeliích, právě o tento důsledek lásky. Vyjadřuje jej především Janovo evangelium ve všeobecných výrocích jako: „Nikdo nemá větší lásku než ten, kdo položí život za své přátele“ (15,13), nebo mluví přímo o Ježíši, když Kristovu lásku k těm, kdo jsou jeho, charakterizuje jako „lásku až do konce“, nebo „až do krajnosti“ (13,1).

„Vnitřní logika“ Ježíšovy cesty jako spojení mezi jeho utrpením a jeho činy nevychází však jenom od Ježíše, nýbrž také z reakce jeho okolí. Ježíš svými slovy a činy sice vzbuzoval velkou úctu a získal mnoho sympatizantů. Ale od počátku a stále ostřeji se rýsovala i fronta odpůrců. Mnohým, především „farizeům a zákoníkům“, byl muž z Nazaretu čím dál podezřelější. Jeho životní styl, příklon k opovrženým a diskriminovaným a jeho poselství s radiální nabídkou milosti ve jménu jeho nebeského Otce bez jakéhokoliv zákonictví – to provokovalo a jevilo se jako napadání kořenů svatých tradic.

Tak se ocitli na scéně strážci pořádku. Vládnoucí síly, nejdřív náboženské, potom politické, učinily protiopatření. Pozoruhodná „nesvatá aliance“ mezi jinak znepřátelenými autoritami, reprezentovaná Kaifášem a Pilátem, ilustruje, jak vážně toto nebezpečí brali. Však pro to měli ze svého stanoviska důvody a jednali jen v důsledku toho. Neboť vším, co učil a činil, působil Ježíš „skandál na pokračování, který vyvolával buďto spontánní odpověď důvěry a lásky, nebo na sebe obracel smrtící agrese. Skandálu kříže již předcházela skandál Ježíše z Nazaretu.“ (*Neues Glaubensbuch*)

Důsledek byl nesmírně hořký a strašlivý. Brutální mučení a zvláště ukrutná poprava. Zvláště krutá nebyla jen pro délku smrtelného zápasu, který bylo nutno očekávat, nýbrž také pro zvláštní kletbu, která byla pro Žida s křížem spojena. „Proklet je každý, kdo visí na dřevě.“ (Ga 3,13), cituje Pavel pokyn Zákona (Dt 21,23). A „prokletý“ znamenalo: vyvržený ze společenství Božího lidu, dokonce ze svazku s Bohem, zapuzený do vpravdě pekelné vzdálenosti od lidí a Boha.

Evangelijní zprávy skutečně důrazně dosvědčují tuto stránku Ježíšových pašijí. „Křížem kříže“ je uprostřed strašlivé fyzické trýzně především toto niterné martyrium: otřesení, ne-li přímo zhroucení víry a naděje – v důsledku lásky. Myslím především na onen Ježíšův výkřik opuštěnosti: „Eloi, Eloi, lema sabachtani?“ - „Bože můj, Bože můj, proč (za jakým účelem) jsi mne opustil?“ (Mk 15,34) – jeho, alespoň podle Marka, poslední zřetelné slovo. Abychom pochopili hloubku této trýzně, musíme si opět postavit před oči Ježíšův pozemský život a jeho poselství. Mám na mysli toto: Ježíš zvěstoval, a přímo žil v jedinečné blízkosti k Bohu, svému Otci. A potom přijde kříž: Kde teď, v poslední hodině jeho života, zůstal jeho Otec?

„Ve slovech Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil? není v sázce jen Ježíšova osobní existence, nýbrž jeho teologická existence sama, veškeré jeho zvěstování Boha. Proto je v jeho opuštěnosti v sázce vposledku i božství jeho Boha a otcovství jeho Otce.“ (*Jürgen Moltmann, Ukřížovaný Bůh*)

Boží solidarita v utrpení

Touhou po Bohu, touhou po boží lásce končí pozemská existence Ježíše z Nazaretu – hořký důsledek jeho lásky. Kříž je a zůstává biblicky znamením této touhy. Avšak kříž je ve smyslu Nového zákona současně nekonečně víc: je znamením odpovědi – odpovědi lásky ze strany Boží, důsledku lásky Boží. Dvě břevna má kříž – řekli jsme výše. A to znamená: Podle jednomyslného svědectví učedníků a apoštolů existuje i ta druhá, „vertikální“ dimenze Velkého pátku, směřující od Boha k nám. Při pohledu na Ukřižovaného neříká evangelium pouze své „Ecce homo“ (hle, člověk), nýbrž i „ecce deus“ nebo, řečeno s Janem Křtitelem, „ecce agnus dei“ - hle, Beránek Boží, který snímá hříchy světa; kříž nemá co dělat jen s trpícím člověkem, nýbrž také spolutrpicím Bohem.

Solidaritu v utrpení, Boží činnou účast v události kříže, lze plně spatřit teprve onoho nedělního velikonočního rána. Ve velkopáteční noci není světlo vzkříšení ještě znát – svět je neregistruje, učedníci také ne, takřka by se chtělo říci: ani sám Ježíš ne. To byl den opuštěnosti Bohem, otřesu, přímo zhroucení víry a naděje – v důsledku lásky. Evangelisté to vyjadřují tak, že mluví o zatmění slunce, zemětřesení a roztržení chrámové opony. Ale právě tím, že o tom mluví v takových kosmicko-apokalyptických obrazech (také o „vzkříšení těl zesnulých svatých“ je řeč v Mt 27,52), vyjadřují se již v perspektivě velikonočního jitra.

Ježíšův konec, neúprosný, totální na horizontále jeho lidského údělu, není koncem z hlediska Božího. Kříž se právě ve světle vzkříšení, ve světle velikonočního jitra projevuje současně jako místo, jako příběh utrpení a jednání Božího. Bůh nebyl na Golgotě nepřítomen. Nevzvlékl se z Ježíšovy aféry, když začala být ožehavá. (Možnost výkladu, kterou již v církevních dějinách tu a tam vyzkoušeli: typickým způsobem doketisté, ale také korán. Snad znáte verzi Ježíšova příběhu v koránu: ne Ježíš, ne Syn Boží, Kristus, byl ukřižován, nýbrž místo něho někdo jiný, třeba Šimon, který nesl jeho kříž; Ježíš prý unikl.) Pro Nový zákon nepřichází takový výklad v úvahu. Bůh byl při tom, a to nejen jako skrytý režisér, přihlížející „shora“ nebo „zvenčí“, nýbrž byl přítomen „dole“ a „uvnitř“ toho příběhu na Golgotě: jako spolupostížený, spolutrpicí Bůh.

Z tohoto zorného úhlu se mění v křesťanském pohledu charakter kříže, hodnocení Velkého pátku. Především se tu posouvá do nového světla prastará záhadná otázka utrpení a zla; ještě vyhoceněji řečeno: otázka Božího vztahu k utrpení a ke zlu. Jak často býváme otřeseni otázkami a nářky: Jak jen může Bůh něco takového připustit – moje vlastní utrpení, utrpení mých nejbližších, utrpení dětí? Jak jen může Bůh přihlížet rádně toho Zlého? Jak je ho možno jako Stvořitele ospravedlnit při pohledu na bídu jeho stvoření?

Bible takové otázky zná, už ve Starém zákoně, zvláště naléhavě v knize Job. A také v Novém zákoně. Právě v onom výkřiku Ukřižovaného: „Bože můj, Bože můj, proč jsi mne opustil?“ Ale právě zde, na témž kříži, dává bible svou odpověď, když pou-

kazuje na onu jinou dimenzi události kříže. Výkřik Ježíšovy opuštěnosti nezaniká nevslyšen ve lhostejně nekonečných kosmických prostorách. Proniká do „Božího srdce“. Ježíšova žaloba není oslyšena. Bůh není k osudu svého Syna lhostejný, naopak, je jím zasažen, solidarizuje se s ním – a to znamená: není lhostejný ani k našemu osudu, k osudu svých tvorů. Bůh je s námi v hodinách našeho utrpení a umírání.

A tu nám snad svítne: vůči tomuto Bohu není otázka jeho ospravedlnění vzhledem k existenci utrpení namísto. Co naznačila už vánoční zvěst, je na Veliký pátek s konečnou platností potvrzeno. Ptáme-li se: Jak může Bůh připustit takové utrpení, jak k němu může jenom přihlížet? - pak odpověď zní: Bůh není divákem a není tím, kdo lhostejně přihlíží. Vstupuje v Kristu Ježíši sám do poslední hlubiny lidského utrpení, bere je na sebe, trpí s námi a láme v síle své lásky nárok a moc zla – řekl bych: ulamuje osten utrpení a smrti. Jistě, zlo a utrpení tím nezmizí z tváře naší země. Jsou tu, tíživé a hrozná, svírají nás ze všech stran. Jen se rozhlédněme: vládcové a systémy zotročují a likvidují celé kmeny, třídy a národy, katastrofy hubí statisíce. A i „normálnější“, každodenní zážitky bývají dost zlé: lidé předčasně umírají, děti trpí. V tak odcizeném světě se už nevyznáme. Nemáme patent na žádné řešení.

A přece: z Ježíšova kříže padá do všech těchto temnot světlo. Lomené, zkalené tíživými zkušenostmi, ale nikterak vyhaslé. A toto světlo přináší zaslíbení: v životě a v smrti nejsme opuštěni Bohem. Nejsme vydáni všanc slepému osudu. Žijeme a umíráme ve znamení kříže – a co to znamená, o tom říká Pavel: „Jsem jist, že ani smrt, ani život, ani přítomnost ani budoucnost, ani žádná moc... ani co jiného v celém tvorstvu nedokáže nás odloučit od lásky Boží, která je v Kristu Ježíši, našem Pánu.“ (Ř 8,37n) To je naše zpečetěné právo, i když na nás dotírá zlo a utrpení. Toto je zaslíbení právě pro ubitého a troskotajícího. To je ono „A PŘECE“ naší naděje v životě a v smrti.

Významný současný filosof Max Horkheimer označil „touhu, aby vrah nemohl triumfovat nad nevinnou obětí“, jako to, na čem mu lidsky a filosoficky nejloubejší záleží. To je jistě vznešená, každého z nás oslovující touha. Ale když se zahledíme na běh našich dějin i na naši přítomnost, není této touze denně odpíráno? Jak často triumfuje ve skutečnosti právě násilník a vrah! Ve velkých dějinách národů, v malých dějinách našeho osobního života. Což tu snad jde o vznešenou, ale tragickou, iluzorní touhu? Z hlediska evangelia jistě ne: iluzorní a tragická je jen tehdy, když z našeho zorného pole zmizí kříž Ježíšův, když se zakalí náš pohled na Krista nebo když se ho úplně vzdáme. Pod Ježíšovým křížem, v jeho poselství o Boží lásce, která drží a nese dokonce v propasti utrpení, se legitimuje a potvrzuje touha po posledním slovu lásky a spravedlnosti. Před Boží tváří, před tváří Ježíšovy lásky, nemá vrah poslední slovo. Vrah nebude nad svou obětí definitivně triumfovat.

Ave crux, spes unica!

Bratr Tůma Přeloučský († 1518)

23. února uplynulo 500 let od úmrtí jednoho z prvních kněží Jednoty, Bratra Tůmy Přeloučského. Jak uvádí bratrské Nekrologium, zemřel v Přerově, den před svatým Matějem roku 1518, a byl také v Přerově pochován.

K tomuto údaji je také připojena stručná charakteristika: „Muž dosti učený, za svého věku po mnohá léta slavným byl v Jednotě. Jeden z těch tří, kteříž ponejprv losem byli na kněžství zvoleni (léta 1467). Byl potom biskupem a naposledy i sudím, starším biskupem než B. Lukáš.“

Blahoslav ho ve svém spise o původu Jednoty nazývá „muž znamenitý“ a ve své slavné Filipice, spise proti odpůrcům vyššího vzdělání, ho spolu s dalšími dává za příklad, jak by se v Jednotě mělo uvažovat a psát:

„Ačkoli v ten čas Pán Buoh chtěl, aby tak bylo v jednotě děláno, jakž dělal bratr Lukáš, však k našemu zpuosobu a věku a nynějším příčinám mnohem lépe by se trefil ten zpuosob, jehož B. Prokop, B. Jan Táborský, ba i B. Matěj, prostý, však nehlopý muž, nadto B. Tuoma užívali. A daleko by lépe bylo, abychom těch spisuo etc. užívali (již nyní těchto našich dnuo, pravím) nežli Bratra Lukášových sepsání.“

Co vlastně o Bratru Tůmovi víme? Není toho mnoho, rozhodně méně než o mnohých jiných. Kdy se narodil, je nemožné určit, dá se jen odhadovat ze zmínek v jiných souvislostech. Určitě to nebylo dříve než kolem roku 1535. Ve zmíněném spise *O původu jednoty* uvádí Blahoslav, že Bratr Tůma „mezi Bratří přišel léta 1454“. To by znamenalo, že byl ve společenství kolem Bratra Řehoře ještě před rozhodnutím o oddělení Bratří od utraktivů, jako nepochybně mladý muž, ale už ne chlapec.

Nevíme tedy kdy se přesně narodil, víme, že to bylo v Přelouči. A jestliže jej Vavřinec Krasnický, Lukášův přítel a bakalář pražské univerzity, nazývá „školním žákem“, musel chodit do školy, a to nejen učit se číst, ale do školy latinské, která bývala ve všech větších městech a také v Přelouči. Písemný doklad o její existenci je sice až mnohem pozdější, ale je skoro jisté, že v letech Tůmova dětství škola v Přelouči fungovala.

Krasnický pak dodává, že se Tůma „vycvičil u Bratří mezi učenými, že doktory rád četl a vykládal“. A Jan Blahoslav praví, že Tůma byl „latiník nezlý“, neboli dobrý. Můžeme tedy říci, že si Bratr Tůma už jako mladý muž přinesl do Jednoty znalost latiny, ve které se dále zdokonaloval. Sotva u Bratra Řehoře a jeho společníků, tam se latina nepěstovala. Mezi učenými může znamenat jediné mezi těmi, kdo přišli do Jednoty spolu s Lukášem a Krasnickým, mezi studovanými Bratřími, což bylo až kolem roku 1485, tedy skoro dvacet let po Tůmově ordinaci na kněžství, to by se

Tůmovi blížila padesátka. Takže i tady máme problémy naše poznatky o životě jednoho z prvních bratrských kněží srovnat do uceleného obrazu.

Jisto je, že byl Bratr Tůma ordinován na kněze v Jednotě léta 1467, kdy mu bylo přibližně 30 let. Víme, že je někdy označován jako krejčí, což mohlo být řemeslo, které si osvojil mezi bratřími, protože bratrští kněží měli mít řemeslo, aby se dokázali po vzoru apoštola Pavla žít vlastní prací. A po ordinaci o něm dlouho neslyšíme. Víme, že působil v Přerově, snad hned po ordinaci, ale zápis o tom není. Sbor v Přerově patřil mezi nejstarší bratrské sbory, místní šlechta bratřím buď přímo přála (tolerantní utrakvista Ctibor Tovačovský z Cimburka), nebo je bez problémů snášela (Vilém z Pernštejna, katolík tak ekumenický, že mu protivníci spílali „pikhartský slehtic“).

Přerov byl dost poničen husitskými válkami a majitelé potřebovali poddané, kteří by tu pracovali a budovali město. Bratři se tu mohli usazovat a získávali právo měšťanů podobně jako v Litomyšli. Především v Horním Městě, nově osidlované části města na kopci nad řekou, kde také užívali opuštěný kostelík sv. Jiří. Existuje zápis o tom, že 1498 Bratři koupili u dolní brány velký dům a zaplatili jej „Salomonovi koželuhovi hotovými penězi. Po zaplacení jeho vstěhoval se na něj z kopce bratr Tůma a tak jeho bratři užívali beze všelijakých překážek“.

Ještě než Bratři tento dům koupili, odehrálo se v Jednotě dramatické jednání o dalším směřování církve. Už v roce 1490 se synod usnesl na tom, že členové Jednoty nadále mohou zastávat veřejné funkce a skládat přísahu, bude-li nutno. Proti tomu se zvedl odpor, který přinutil vzít rozhodnutí zpět a někteří noví členové Úzké rady odstoupili. V roce 1494 se však otázka na synodu v Rychnově nad Kněžnou vrátila a tentokrát byla rozhodnuta přesvědčivěji a vedení Jednoty obměněno důrazněji. A tady vystupuje výrazně právě Bratr Tůma. Staří členové Úzké rady odmítali vstoupit do nové a stálo to hodně přemlouvání, aby za nové situace svá místa ve vedení Jednoty přijali. O tom píše Vavřinec Krasonický ve spisu O učených: „však nesnadně zase vsedli do úzké rady kromě bratra Tůmy Přeloučského. Ten nikoli nechtěl.“

Do nového vedení odmítli vstoupit bratři Tůma a Matěj, tedy dva z prvních kněží Jednoty, což by bylo špatné znamení pro lidi ve sborech, a ještě téhož roku se sešel bratrský sněm znovu, v Přerově, u Bratra Tůmy, kde po mnohém přemlouvání nakonec oba svolili a do úzké rady se vrátili. Když se o rok později usnesl sněm bratrských kněží, aby nadále Řehořovy spisy nebyly v Jednotě pokládány za závazné, je mezi osmnácti podpisy pod usnesením na třetím místě Tůma Přeloučský. Sám Bratr Tůma se roku 1500 stal biskupem Jednoty.

V následujících letech se jako zástupce Bratří účastnil několika disputací s odpůrci, nejznámější je disputace v Olomouci roku 1500, s dominikánem Jindřichem Institorisem, kde byl Bratr Tůma s Vavřincem Krasonickým. O tom píše Blahoslav (*O původu Jednoty*):

„s kněžími římskými mnohými činiti mival i je přemáhal jako faráře holešovského před panem Albrechtem Holešovským. Item nějakého inquisitora hereticae pravitatis (heretické zkaženosti), jehož přemohl, místně toho dokázav, že pod obojí způsobou má býti tělo a krev Páně přijímáno. Těž vzav na se při bratra Šimona Hranického, přemáhal jest faráře lipenského, člověka zchytralého, nepřítel Šimonova, jakž toho i podnes svědectví zůstává.“

Jako biskup Jednoty se Bratr Tůma dostával častěji do situace, kdy musel hájit Jednotu proti protivníkům a z jeho činnosti se zachovalo několik spisů. Roku 1502 vydal Tůma svůj největší spis O původu jednoty bratrské a o chudých lidech. Nejprve v něm dokazuje, že Jednota vznikla z Boží vůle a Božím řízením, že je tedy částkou pravé církve Kristovy a její kněžství je platné. Druhým důrazem je sociální důsledek evangelia, oni „chudí lidé“, nárok na spravedlnost a kritika bohaté a zpanštělé církve. To se ozve znovu, když Tůma píše o Tureckém nebezpečí – kdyby církev dala k dispozici své majetky, nebyl by problém postavit vojsko, kterému by žádný Turek neodolal. A podobně kritizuje panstvo za jejich rozmařilý život a utiskování poddaných. Tady se u Tůmy dá najít jak vliv husitského Tábora, tak Petra Chelčického. Protože však pro něj není problém hájit právo zbraní, je spíš blíže husitům než Chelčickému.

Zatímco o jeho „hádání“ s učeným dominikánem máme pouze zmínky, jeho diskuse s utrakvistickým farářem v Lipníku, ve kterém oba hájili své kolegy, Tůma svého kolegu Bratra Šimona z Hranic na Moravě, farář Jindřich z Lipníka pak hranického utrakvistu Tomáše. Spor byl vydán tiskem jako Cedula Bratra Šimona (1507 v Litomyšli). To, že za faráře Tomáše psal někdo vzdělanější a bystřejší, Tůma na jednom místě ironicky formuluje: „Ale toběť to nemám tak za zlé, neb toho z své hlavy nemáš, neb rozumem odkud hus pije. Než ten skladač ať se více bojí.“ Ve sporu šlo především o pravost a platnost bratrského kněžství.

Po vydání svatojakubského mandátu proti Bratřím roku 1508 pak Tůma psal opakovaně vlivným šlechticům a žádal je o ochranu Jednoty (pana Jana Kostku a Viléma z Pernštejna).

Posledních osm let života strávil Bratr Tůma v Přerově a nemáme o něm žádné zprávy. Zatímco Bratr Lukáš prováděl reformu bratrských bohoslužeb, činil je liturgicky bohatšími, vrátil se k církevnímu roku a pro mnohé starší zaváděl věci „katolické“, Bratr Tůma novoty neviděl rád. V bratrském Nekrologiu čteme: „Prostnosti byl milovník a B. Lukáš velebil služby, že z pěkných nádobek sloužil, ubrusův, svéc atd. ...“ Zřejmě právě proto dodává bratrský kronikář: „S bratrem Lukášem nevelmi dobře byli k posledku. Mládenec za ním klečívaje slejchával jej modlíti se: Pane, překážel-li bych tvému dílu, vezmi mne.“

Nakonec připomene Nekrologium úctyhodnou dobu Tůmova působení: „Pracoval v kněžství 51 let.“ Od roku 1467 do 1518 byl Bratr Tůma knězem Jednoty, a jakkoli se mu nelíbily liturgické reformy Lukášovy a stýskalo se mu po dřívější jed-

noduchosti, přece byl jedním z těch, kdo představovali spojení mezi samými počátky Jednoty a její novou orientací za Bratra Lukáše. Byl teologem, který v bratrském prostředí užíval a rozvíjel prvky teologie radikálního husitství a tím napomáhal přiblížení Jednoty k přicházející evropské reformaci.

O Bratru Tůmovi dosud existuje jediná knížka, z pera Karoliny Justové: Tůma Přeloučský. Muž znamenitý, kterýž mnohé převyšoval. Vydala Univerzita Karlova v Praze 2011. K napsání tohoto připomenutí významného bratrského teologa jsem užíval téměř výhradně právě tuto knihu.

J. Halama

unitas fratrum

Misie Jednoty v 18. a 19. století

(Craig Atwood)

To, že bratrská misie byla v řadě ohledů jedinečná a přinesla některá zcela nová témata, i to, že na velikost obnovené Jednoty to bylo dílo neuvěřitelně rozsáhlé v prostoru i v čase, je známo. Chtěl bych se proto zaměřit na povahu bratrské misie, na to, co ji charakterizovalo a čím byla tak zvláštní z hlediska teologie misie. Zvolil jsem osm témat z bratrské misie za Zinzendorfa, která se mi zdají příznačná, a stejných osm témat chci sledovat i o století později, aby se ukázalo, jak se bratrský přístup k misii v čase proměňoval.

1. Exulanti se stávají misionáři

Když se řekne Moravian, zní to jako moravská misie, což je divné, protože etnicky bylo z Moravy všeho všudy kolem pěti set lidí. Byla to etnický jedna z nejmenších skupin v Jednotě, ale v počátcích misie hráli neuvěřitelně velkou roli.

Když se podíváme blíže na Moravany v Herrnhutu, byly to sice děti tajných evangeliků, ale už jejich rodiče či prarodiče byli povinně pokřtěni jako katolíci a všichni, kdo přišli do Herrnhutu, byli vychováni formálně jako katolíci. Většina z nich se dostala ke svým evangelickým kořenům skrze luterské pietistické kazatele ve Slezsku. Učili se o svých kořenech z pašované literatury a vznikala v nich touha žít svou

víru tak, jako jejich předkové. Rozhodli se všechno doma nechat, ilegálně překročit hranice a hledat místo, kde by žili svobodně. Po založení Ochranova poslali zprávu dalším, kteří přišli za nimi.

Kdyby nebylo odvahy všechno nechat a jít do cizí země, nevznikla by dnešní Jednota. A kdyby neměl Zinzendorf odvalu chránit tyto ilegální migranty, byli by deportováni zpátky na Moravu a dnes by mimo Evropu žádná Jednota nebyla.

Když už našli Moravané bezpečné místo, bylo by nejnasnazší vybudovat si tu nový život sami pro sebe. A mohli se tu buď radovat ze svobody, nebo si stýskat na to, co všechno museli nechat doma. Místo toho vytvořili otevřené společenství, které zvalo lidi z různých míst a tradic, aby se s nimi pokoušeli žít co nejlépe křesťansky. Obraceli se přitom k bibli a církvi Nového zákona, která jim byla vzorem. To všechno vedlo i ke 13. srpnu 1727 a obnovení Jednoty.

Ochranov byl místem, kde vzniklo společenství víry, lásky a naděje z migrantů a poutníků, kteří se stávali svědky o Boží odpouštějící lásce. Jejich zkušenost pronásledování i utrpení jim dala porozumění pro utrpení druhých. A zkušenost nového narození v Kristu jim dala jistotu, že jejich pravý domov je v nebesích, proto si svůj pozemský domov mohli udělat kdekoli, vždyť Kristus byl všude s nimi. Takhle proměna moravských uprchlíků v poutníky a misionáře je jedním z největších divů v dějinách moderního křesťanství.

2. *Zinzendorfovy zdroje pro misii*

Moravané vnesli do misie své jedinečné dary, ale tím, kdo je vedl a inspiroval, byl hrabě Zinzendorf. Jako říšský hrabě měl dost silné postavení, aby je mohl přijmout a chránit na svých statcích, ale zaplatil za to také exilem. A když byl vypovězen ze Saska, stal se sám poutníkem a většinu svého dalšího života trávil cestováním z jedné země do druhé a zvěstováním Kristovy lásky.

Přitom nebyl tak bohatý, jak si lidé mysleli. Byly časy, kdy jeho manželka musela dávat věci do zastavárny, aby měli na okamžité potřeby. Zinzendorf neváhal užít všechno, co měl, aby podpořil misie Jednoty ve světě, přičemž nejvíc je mohl podpořit svým postavením a vlivem.

Misionáři na ostrov sv. Tomáše a do Grónska mohli díky Zinzendorfovu přátelství s dánským králem. Misie do Ameriky, na Jamajku a jinde v britském impériu vyjednal Zinzendorf z britskými úřady. Pomocí spolku „Řád hořčičného semene“ vytvořil síť vlivných lidí, kteří byli ochotni podporovat bratrské misie hmotně. Ale Zinzendorf nebyl jen organizátor a sponzor, stál za myšlenkou bratrské misie a vytvářel její pojetí, její teologii.

3. *Poznávat kulturu*

Zinzendorf odmítal tehdy běžnou představu, že stát se křesťanem znamená stát se Evropanem. Doufal, že se vyvaruje chyb předešlých misí, které nerozlišovaly evangelium a evropskou kulturu. Misionáři nepřinášejí lidem Boha. Bůh je používá,

aby lidem pomáhali uvidět, jak mezi nimi Bůh působí. První apoštolové našli lidi, kteří byli připraveni slyšet evangelium a přijmout je, jako etiopský dvořan, kterého potkal Filip.

Zinzendorf se odchyloval od tradičního protestantského učení, když zastával, že Boží Duch působí i mimo bibli a církev. Církev by měla posílat misionáře tam, kde působí Duch svatý a mělo by být nějak zřetelné, kam je třeba misionáře poslat. Takovým znamením může být často pozvání od někoho z jiné kultury. Jindy to mohlo být osobní přesvědčení misionáře, že je povolán jít na určité místo.

Podobně věřil Zinzendorf, že každý člověk má vrozené citění, které mu napovídá, že existuje Stvořitel, který chce, abychom žili mravně. Každá kultura má nějaký typ náboženství a mravnosti. Je chyba, jestli se misionáři domnívají, že musí nekřesťany učit, že je Bůh, nebo jim dokazovat, že žijí nemravně. To lidé vědí. Misionáři by se měli soustředit na to, co lidé nevědí – totiž, že je Stvořitel, který je učinil, miluje tolik, že se stal člověkem a zemřel pro jejich záchranu.

Misionáři by prostě měli vyprávět příběh Ježíšův, jeho díla a učení. A ke sdělení této zvěsti by měli používat náboženské pojmy, které jsou k dispozici. Stejně jako apoštolové mluvili různým lidem různými jazyky, misionáři Jednoty se musí snažit naučit jazyk a kulturu lidí, ke kterým jsou posláni. I když jak misionáři, tak Zinzendorf sám tento ideál respektu k jiné kultuře leckdy nedosáhli, byli přece jenom mnohem citlivější k domorodým kulturám než jakákoli jiná protestantská misie té doby.

4. Univerzální vykoupení

Zinzendorfova misiologie byla zakořeněna v jeho víře, že Kristus svou smrtí a vzkříšením vykoupil celý svět, ne jen určitý počet vyvolených. V tomto pohledu na smíření se lišil jak od kalvinistů, tak od katolíků. Katolická církev učila až do 2. vatikánského koncilu, že není spasení mimo církev, protože smíření s Bohem se stává reálným až křtem a přijetím do křesťanské (katolické) církve.

Protestanti věřili, že spasení je důsledkem výhradně Boží milosti, ne až nějakého konání církve, ale v 18. a 19. století většina protestantů věřila ve vyvolení – někteří lidé byli předurčení ke spasení, někteří k zatracení. A nic nemůže změnit Boží rozhodnutí, ani misijní práce církve. Církev je povolána hlásat evangelium, ale tím se jen ukáže, kdo je vyvolen. Proto také v dobách před Zinzendorfem nebyl zájem o misii příliš velký.

Oproti tomu Zinzendorf věřil, že Pavel v 1 Korintským („protože jako v Adamovi všichni umírají, tak v Kristu všichni dojdou života“ - 15,22) zastává, že Kristova smrt je příležitostí k záchraně pro všechny, nejen pro vyvolené. Kristova krev, prolitá na kříži, smývá hříchy celého světa, i dědičný hřích, předávaný od Adama. Někteří luterští pietisté a také filadelfiáni (Eleanor Merleau Petersen) oživilí myšlenku teologa 3. století Origena na univerzální spasení. Podle Origena je spasení v Kristu naprosto univerzální, takže i satan bude nakonec napraven a také peklo – tedy žádné věčné zavržení.

I když Zinzendorf Origenovo učení o univerzálním spasení výslovně odmítl, sám učil a kázal, že křesťané by měli mít naději a modlit se za vykoupení všech duší, i satana. Kristem byl přece vykoupěn celý svět. Všechny lidské duše po celém světě byly vysvobozeny z moci satana a patří Kristu. I když to mnozí lidé nevědí, nebo dokonce odmítají. Radostné poslání, které misionáři mají, je zvěstovat radostnou zvěst, že všichni lidé byli vysvobozeni z moci hříchu, smrti a ďábla. Zinzendorfova víra byla vírou, které se někdy říká víra ve vítězného Krista (*Christus victor*). Náš Beránek zvítězil. Jinak řečeno, bitva už je vyhrána a misionáři nevolají k boji, ale zvěstují vítězství těm, kteří o tom nevědí, nebo tomu nevěří.

Zároveň Zinzendorf věřil, že se blíží tisícileté království, kdy všichni lidé přijmou Krista jako svého Pána a Spasitele. Kristus si zvolil Moravany, ale nejen je, aby naplňovali dílo započaté apoštoly. Zinzendorf byl nejen misijně, ale také ekumenicky zaměřen. Pravá křesťanská misie by měla uzdravovat rozdělení mezi křesťanskými církvemi a rozšiřovat křesťanství ve světě. Nejdůležitějším misijním textem nebylo pro Zinzendorfa misijní poslání z Matoušova evangelia (jděte ke všem národům... Mt 28,19-20), ale Ježíšova modlitba u poslední večeře (J 17). Tato modlitba byla, jak Moravané věřili, poslední vůlí a odkazem Spasitele pro jeho následovníky:

„Neprosím však jen za ně, ale i za ty, kteří skrze jejich slovo ve mne uvěří; aby všichni byli jedno jako ty, Otče, ve mně a já v tobě, aby i oni byli v nás, aby tak svět uvěřil, že jsi mě poslal. Slávu, kterou jsi mi dal, dal jsem jim, aby byli jedno, jako my jsme jedno – já v nich a ty ve mně; aby byli uvedeni v dokonalost jednoty a svět aby poznal, že ty jsi mě poslal a zamiloval sis je tak jako mne.“ (J 17,20-23)

Toto byla pro Zinzendorfa a Moravany motivace ke světové misii: aby svět byl sjednocen láskou Kristovou. Misie není šíření evropské kolonizace a dobývání světa. Nejde v ní o růst církve ani o šíření křesťanského náboženství. Misie je výrazem naší lásky k Bohu a k lidem. Máme milovat tento svět, jako jej miluje Kristus. Konáme-li misii z jakéhokoliv jiného důvodu než z lásky k těm, ke kterým jsme posláni, není to křesťanská misie. Je to Kristova láska, která má spojovat všechny jeho následovníky jako bratry a sestry.

5. *Laičtí misionáři*

Zinzendorfovým přispěvkem k bratrské misii však nebylo jen zakotvení v lásce a respekt k různým kulturám, trval na tom, že hlásat evangelium jsou Duchem svatým povoláni všichni muži a ženy ve všech životních povoláních. Aplikoval tak radikálně Lutherovo učení o povolání a všeobecném kněžství věřících. Tesaři, hrnčíři, tkalci, zedníci a obchodníci byli vysíláni z Ochranova a jiných bratrských osad. S bratrskými laickými kazateli se seznámil John Wesley, než zavedl podobnou praxi v metodistickém hnutí.

Nejprekvapivějším rysem byla skutečnost, že skoro polovinu misionářů tvořily ženy. Pravda, nejčastěji manželské dvojice, ale manželky misionářů měly stejné pověření jako jejich muži, hlásat evangelium, pracovaly se ženami v misijních

místech a často měly lepší výsledky než jejich muži. Zinzendorfova „teologie srdce“ mu umožnila důvěřovat evangelizaci konané laiky, protože věřil, že ty zásadní části křesťanské teologie jsou prosté. Místo zabývání se složitými metafyzickými otázkami jako jaké jsou vlastnosti Boží, nebo jaká je povaha zla, misionáři Jednoty mluvili o tom, jaká byla jejich zkušenost jako Božích dětí, zachráněných Kristovou smírující smrtí.

Posílat na misii zkušené řemeslníky místo profesních teologů mělo i praktickou výhodu. První bratrští misionáři si museli na živobytí vydělávat vlastní prací v zemích, kam byli poslání. Proto potřebovali praktické dovednosti. A navíc, při práci nebo obchodování se dostávali více do rozhovorů s lidmi než v církevním prostředí.

Ale co šokovalo současníky ještě víc než ženy-misionářky, byla skutečnost, že Bratři zapojovali do misie i nově uvěřivší lidi, kteří se stali spolupracovníky misionářů. Stali se evangelisty mezi svými krajany. V Jednotě tyto místní spolupracovníky nazývali „pomocníci“, což byl ale obvyklý termín užívaný pro kazatele a vedoucí bratrských a sesterských domů. Kolem roku 1750 byly v bratrské misii takových pomocníků z domorodých křesťanů desítky. A většinou pracovali mnohem účinněji než evropští misionáři, protože dokonale znali jazyk, rozuměli do detailu kulturu a lidé jim mnohem víc důvěřovali. Mnoho z těchto lidí bylo za Zinzendorfa ordinováno jako akoluti i diakoni.

6. *Odolnost*

Je přirozené, že si dnes připomínáme misijní příběhy, které proběhly úspěšně a kde církev dodnes roste. Mluvíme hodně o sv. Tomáši, například, ale méně o místech, kde misionáři obětovali životy bez trvalého úspěchu. Během Zinzendorfova života podnikli Bratři misie nejméně u osmnácti národů od arktidy do tropů. Víte o tom, že Zinzendorf poslal misionáře do Egypta, Persie a na Srí Lanku? Z oněch osmnácti misí před rokem 1760 jich bylo osm během jednoho desetiletí zase opuštěno. Některé, jako Grónsko a misie k americkým indiánům, trvaly zhruba sto let. Jižní Afrika je jedinečná tím, že misie skončila 1743 a o půl století později byla obnovena. Jenom na osmi z těch původních osmnácti míst se Jednota rozvinula a ustavila jako církev. Polovina z nich jsou Karibské ostrovy.

Přehled misí za Zinzendorfova života:

1732 sv. Tomáš, dnes provincie Západní indická (Eastern West Indies)

1733 Grónsko (předáno 1900 dánské luterské církvi)

1734 Laponsko (1735 byli misionáři donuceni odejít)

1735 Savannah, Georgia (opuštěno 1740)

1736 pobřeží Guineje (opuštěno 1741)

1737 Jižní Afrika (opuštěno 1743, obnoveno 1792)

1738 Ceylon, dnes Srí Lanka (opuštěno 1741)

1739 Holandská Guyana, dnes Surinam

1740 Sv. Kříž (EWI)

1741 Pennsylvánie a stát New York, misie mezi Delawary a Mohykány

1747 Persie (dnes Írán, opuštěno 1748)

1752 Egypt a Abyssinie (opuštěno 1755)

1754 Sv. Jan (EWI)

1754 Jamajka

1755 Severní Karolína

1756 Antigua (EWI)

Jak se na to máme dívat? Povrchně viděno, zdá se, že Jednota nebyla v 18. století příliš úspěšná. Polovina jejích misí byly z běžného hlediska nezdar. Ale tak to Zinzendorf neviděl. Církev poslala misionáře tam, kam je chtěl poslat Kristus. A Spasitelovým záměrům vždycky nerozumíme. Církev byla věrná svému povolání sloužit Kristu ve světě, i když výsledky nebyly povzbuzující. Símě bylo zaseto, jako hrušň Georga Schmidta, která přinesla plody později. To nejdůležitější, co se z toho lze naučit, je, že Moravané se nevzdávali při setkání s potížemi a odporem. Podstupovali velké riziko a vytrvali.

A neměli bychom zapomenout, jaké byly oběti na životech na misiích za Zinzendorfova života. V prvních dvaceti letech bylo vysláno 110 misionářů. 32 jich zemřelo do roka od příchodu, 68 jich zemřelo do pěti let na misiích. Z prvních 110 jich tedy za pět let zůstalo naživu jen deset. Není divu, že brzy vznikla pověst, že si misionáři s sebou berou při odjezdu rovnou rakev.

7. *Duch svatý jako matka*

Předposledním tématem, které bychom měli zvážit, je pojetí Ducha svatého v obnovené Jednotě. Teologie Jednoty je často nazývána christocentrickou, protože se soustředí na Ježíše Krista jako Spasitele, ale v době Zinzendorfové byla také silně zaměřena na Ducha svatého. Zinzendorf přistupoval k učení o trojici jedinečně a tvořivě. Věřil, že Bůh Otec je příliš vzdálený a abstraktní, aby se k němu mohli lidé osobně vztahovat, ale Bůh na sebe vzal podobu člověka v Synu, Ježíši Kristu.

Jak Zinzendorf stárnul, soustředil se více na roli Ducha svatého. Cítil, že církev neudělala dost, aby lidem sdělila, kdo je Duch svatý. Na základě některých prvokřesťanských spisů dospěl Zinzendorf k názoru, že nejlepší způsob, jak Ducha svatého popsat, je role matky. Jako je Bůh Otec a Bůh Syn, je i Bůh Matka. Nicejské vyznání popisuje Ducha svatého jako dárce života. Pietisté jej chápali jako toho, kdo působí nové narození. Duch svatý jako matka dává život, stará se o věřící, učí je a potěšuje.

Není to jen shoda okolností, že právě v době, kdy se Jednota misiemi rozrůstala do světového společenství, Moravané zpívali a modlili se k Duchu svatému jako matce věřících. A to nejdůležitější pro misiích – lidé každého jazyka a každé kultury metafoře Ducha jako matky rozuměli. A existuje i spojení mezi pojetím Ducha svatého jako matky a rolí žen v Jednotě. Prostřednictvím systému chórů, skupin ve sboru podle věku a postavení (ženy a muži odděleně – svobodní, ženatí a vdané, vdovy

a vdovci), poskytovaly ženy většinu pastorační péče ženám. Byly ordinovány jako diakonky a několik dokonce jako presbyterky. Spolupůsobily při vysluhování večere Páně a byly členkami většiny řídicích orgánů obnovené Jednoty. Ženy se účastnily všech synodů do roku 1780, také toho, kde byl Kristus zvolen Vrchním starším.

8. *Otroctví*

A je tu ještě jeden rys misie obnovené Jednoty v 18. století, na který se musíme podívat, i když to pro nás dnes může být trapné a zahanbující. Jednota podnikala své misie s povolením evropských koloniálních mocností, a do velké míry s kolonizátory spolupracovala. Přestože Zinzendorf povzbuzoval misionáře, aby respektovali kulturu a zvyky lidí, kterým sloužili, a naučili se jejich jazyk, bylo nemožné, aby se Jednota postavila proti kolonizaci jako takové. Přijali kolonialismus jako fakt, stejně jako přijali právo králů vládnout jejich královstvím. Někdy byli misionáři kritičtí ke způsobům chování bílých kolonizátorů, ale nikdy právo evropských národů dobývat a kolonizovat jiné země nezpochybnili. Jinak řečeno, Jednota zdaleka nebyla tak kritická a svobodná jako William Penn a kvakeři, pokud šlo o uznání práv domorodého obyvatelstva.

Když však zkoumáme místa, kam Moravané cítili potřebu posílat misionáře, zjistíme, že obvykle šli za lidmi, kteří trpěli pod koloniálním režimem. V 18. století se Moravané cítili zvlášť povoláni jít k lidem, které Evropané nepokládali za rovnocenné. Když Leonard Dober viděl stopy biče na zádech otroka Antona Ulricha, pohnulo ho to, aby se nabídl do otroctví. Georg Schmidt šel ke kmeni Khoi, když slyšel, že je Holanďané pro zábavu lovíli. Johanna Mack se spřátelila s Irokézy a pomáhala jim bránit se před podvody bílých, kteří jim brali půdu. Tam, kde se s lidmi zacházelo jako se zvířaty, šli Moravané, aby jim přinesli evangelium, že Kristus je miluje a zemřel i za ně, aby je zachránil. To je odkaz, na který bychom dnes jako Moravané měli být hrdí a držet se jej.

I když však Moravané odmítali rasistické ideologie, které učily, že jenom běloši mají duši a vztah s Bohem, otroctví jako součást systému, ve kterém žili, přijali. Je pro nás těžké přiznat si dnes, že Moravané mohli přijmout otroctví, ale je to tak. Není tu čas rozebírat tuto otázku podrobně, ale nelze ji přejít mlčením. Jaká byla účast Moravanů na otrokářském řádu v 18. století?

Jak možná víte, Moravané se dozvěděli o podmínkách otroctví od Antona Ulricha, otroka, kterého jeho pán přivezl do Dánska. Jeho příběh inspiroval Leonarda Dobera, aby se vydal k otrokům a riskoval život. Když s Davidem Nitschmannem přijeli na ostrov sv. Tomáše, přesvědčili se na vlastní oči, jak kruté otrokáři zacházeli se svými otroky. Muži byli při práci na polích nejednou udřeni k smrti. Ženy byly běžně znásilňovány, jejich děti byly otroky a byly prodávány na trhu. Když se otroci na sv. Janu 1733 vzbouřili, byla vzpoura potlačena hrozným masakrem.

Na rozdíl od kněží velkých církví bratrští misionáři zapojovali nové věřící do práce ve sborech a utvářeli jejich společenství podle psychologických i duchovních

potřeb zotročených. Evangelium, které jim misionáři zvěštovali a zkušenost znovuzrození přinášely radost a nový smysl jejich bytí v přítomné bídě. Evangelium, které Moravané kázali, přinášelo naději na tisícileté království, které Bůh ustanoví ve spravedlnosti a pokoji na celé zemi.

Historikové dokládají, že evangelium kázané bratrskými misionáři „vytvářelo společenství víry a dávalo soubor hodnot a náboženskou oddanost, které se staly hlavním sjednocujícím prvkem napříč etnickými rozdíly a zdrojem kulturní identity. Dalo to Afričanům v Atlantiku prostředky, aby vydrželi a vstřebali kulturní normy, které z nich udělaly Afroameričany.“ Křesťanství tak poskytlo otrokům zdroj k vytvoření odolné subkultury, která jim i uprostřed ponižování dodávala důstojnost. To vše je pravda, stejně jako to, že otroctví samo bratrští misionáři nezpochybnili.

Zinzendorf, Spangenberg a další lidé v Jednotě přijali otroctví jako součást tohoto zkaženého světa a dokonce užívali bibli, aby institut otroctví obhájili. Spangenberg v knize *Idea fidei fratrum* popisuje působivě žalostné podmínky lidí žijících v otroctví, ale má otroctví za součást Božího řádu pro tento svět. Tento kompromis s nespravedlností otrokářství Jednota prostě učinila. Bratrská misie na Jamajce vznikla tím, že jim anglický plantážník daroval pozemky i s otroky (1754). Jednota vlastnila plantáže s otroky například v Surinamu, na ostrově Antigua a na mnohých jiných místech Nového světa.

Zdá se, že Moravané se svými otroky zacházeli poměrně lidsky, nakolik je to možné. Není však pochyb, že Jednota a její misie vydělávala na otrocké práci. Kolem roku 1800 bylo v Jednotě více členů afrického původu než Evropanů, ale většina z nich byli otroci na plantážích vlastněných církví. Vedení církve se neodhodlalo ke zrušení otroctví dříve než 1843, skoro sto let poté, co koupili první plantáž a otroky na ostrově sv. Tomáše.

(příště – misie Jednoty v 19. století)

Dr. Craig Atwood je historik, který vyučuje na teologickém semináři v Bethlehemu.

náš seniorát

Bratr kazatel Bohumil Vančura (1894 – 1968)

V těchto dnech uplynulo 50 let od úmrtí jednoho z nejvýraznějších kazatelů Jednoty bratrské v Čechách, bratra Bohumila Vančury. Chceme je připomenout otištěním padesát let starých textů, z roku 1968, které zároveň ukazují na problematickou situaci celé tehdejší doby.

V textu, který v září (!) 1968 oznamuje úmrtí B. Vančury, chybí jasné konstatování, že byl bratr Vančura, zatčený a vyšetřovaný v souvislosti s procesem proti Miladě Horákové (zajímavé, že její jméno se tu vůbec neobjeví) sice zproštěn obvinění, ale do kazatelské práce se už nikdy vrátit nesměl. Byl spojen s exilovou Benešovou vládou a pro komunisty byl nadosmrti nepřítel. Ústava JB, o níž je tu zmínka, byla otištěna v tzv. Zlaté knížce z r. 1938, znovu vydané ještě 1947.

Bratr Bohumil Vančura zemřel náhle 6. března 1968 v Praze ve věku téměř 74 let. Syn bratra biskupa Václava Vančury, působil po první světové válce v Železném Brodě, kde vlastně zakládal sbor, později byl farářem v Praze. Před válkou připravoval osamostatnění československé provincie Jednoty bratrské a byl autorem první ústavy. Připravil mnoho pomůcek pro děti, mládež a kazatele. Byl členem Úzké rady i jejím předsedou. Spoluzakládal Ligu proti antisemitismu a proto byl nucen po okupaci odejít do zahraničí. V Anglii pečoval o české děti a stal se pak pracovníkem na ministerstvu školství československé exilní vlády. Po válce se ujal práce v pražském sboru, stal se předsedou Úzké rady. Byl povolán do služeb ministerstva školství, v souvislosti s procesem Slánského byl zatčen a vězněn, později byl rehabilitován. Zmínku o tom přineslo 3. číslo Literárních listů.

V době londýnského exilu překládal mnoho písní – na 80 – k některým komponoval původní nápěvy. Do angličtiny přeložil Karafiátovy Broučky. Dále překládal sbírku rozhlasových her Dorothy Sayersové, motivované evangeliem: „Muž, který se narodil, aby byl králem.“ Hra o ukřižování byla uvedena československým rozhlasem na Velký pátek 1948. Přeložil Hovory C. S. Lewise, dále jeho „Listy Pekelníkovy“, jež byly uveřejňovány v Kostnických jiskrách. Další práce zůstaly v rukopise (The Dream of a Great Divorce a jiné).

Nikdy se nepřestal považovat za kazatele Jednoty bratrské a do poslední chvíle toužil, aby mohl třeba malým přínosem sloužit. Bohužel mu to nebylo dopřáno. Psal životopis svého otce, bohužel jej nedokončil. Jednal také s bratrem farářem Gustavem Zvěřinou, naším pracovníkem v oboru hymnologie, o možné revizi překladů písní a jejich nápěvů. Byl si vědom, že jeho pozemská pouť se schyluje k závěru a jako věrný křesťan se odpovědně připravoval k odchodu.

V krematoriu ve Strašnicích se s ním 13. března rozloučil bratr biskup Ulrich, jehož proslov přinášíme jinde. Přítomni byli někteří kazatelé spolu s bratrem biskupem Karlem Reichlem, několik z nich použilo taláru, aby tak dali výraz tomu, že bratra Vančuru nepřestali považovat za svého kolegu, kazatele Jednoty bratrské.

(*JB 1968, str. 66*)

Promluva br. biskupa Ulricha při pohřbu Bohumila Vančury

„Byť zákon tvůj nebyl mé potěšení, dávno bych zahynul v svém trápení.“

(*Ž 119,92*)

„...vím, komu jsem uvěřil...“ (2Tm 1,12)

Tyto verše napsal bratr Bohumil Vančura na list, který připravil k zařízení svých posledních věcí. Spíše vyznání než epilog. Dával své věci do pořádku s vědomím, že každým okamžikem jej jeho Pán může odvolat. „Uklízím,“ řekl mi před dvěma lety. Uklízet, dát věci na správné místo, dát jim správné označení i pořadí. Vyzvednout to podstatné, co bylo základem jeho života. Byla to víra. Vím, komu jsem uvěřil, říká s Pavlem. Věřil v toho, který přišel, aby hledal a spasil, který svou obětí na kříži představil zákon Boží spravedlnosti jako zákon lásky. Věřil tomu, kterého znal.

Odešel bratr, který svými znalostmi, šíří své erudice a intelektu nesporně převyšoval ostatní kazatele Jednoty bratrské. Není to nadnesené a nemá to být podceňování druhých – tak to vyplývá ze zamyšlení. Takového jsme jej znali, i když právě nad rakví si uvědomujeme, jak málo jsme jej vlastně znali, jak často jsme mu nerozuměli. Byl náš a přece byl jiný. Příliš složitá osobnost v příliš složité situaci a v příliš složité době. Syn bratra Václava Vančury, evangelizátora severovýchodních Čech a pozdějšího biskupa, theolog poznamenaný svou dobou, musel být v mnohém ohledu nutně jiný než jeho otec. Jeho zájmy sahaly jinam, byly širší a obecnější a my jej chtěli měřit tím, co jsme znali či domýšleli se znát z jeho otce. I když jsme jej měli rádi, mnohdy jsme mu nerozuměli.

Protože nás překvapoval. My ho nemohli beze zbytku zařadit do některé známé kategorie. Byly chvíle, kdy byl náš, blízký, důvěrný, prostý, dětsky prostý a srozumitelný, že se nám někdy zdálo, že už jsme jej pochopili cele. Ale vzápětí jako by se vzdálil, jako by odešel do jiné místnosti, kam jsme za ním nemohli, kam jsme neměli přístup. Byly to oblasti nejrůznějších zájmů, do nichž odcházel a nám se vzdaloval. Ať to bylo umění – literatura, hudba, výtvarnictví – či jeho činnost veřejná i politická i jiná, pro nás leckdy měřitelná, ale jindy zavádějící do prostředí neznámého a nekontrolovatelného. Tam se nám vzdaloval a my poznávali, že je jiný, že nám uniká. To nás někdy udivovalo, mátló, některé iritovalo, vznikala nedorozumění.

Nikdy se nikomu nedal poznat cele. Ani doma, ani za války v Anglii, kde se ujal českých dětí, o něž se zpočátku nikdo kromě něho nestaral. Pan farář Vančura – často jsem slyšel vyslovit toto jméno a vždy s atributy úcty a bez záporných poznámek, tak obvyklých u jmen zaměstnanců londýnské československé vlády. Nedal se poznat

ani po válce doma, kdy se obecné zájmy projeví silněji než theologické. Jeho rozhodný protifašistický postoj, filantropické rysy zednářství, vědomí občanské odpovědnosti, to vše spolupůsobilo. V mnohém jsme nerozuměli, nesouhlasili, někteří dokonce podezírali, aniž věděli proč.

A zatím podstata toho byla prostší. Netvrdím, že jsem měl výsadu jej poznat, to by bylo příliš odvážné. Ale z jeho díla i života bylo lze mnohé vyslouchat. Ten složitý člověk, který tolik pracoval, tolik tvořil, tolik materiálu připravil, nedovedl to všechno rozdat, nedovedl najít žáky. Kolik písní přeložil a my máme ve velkém zpěvníku jedinou a v malém čtyři. Jeho překlady z díla D. Sayersové a C. S. Lewise čekají na uveřejnění. Příliš plachý, aby se prosazoval. Báł se.

Měl totiž obnažené srdce, Bezbranné. Proto je přikrýval, proto s ním odcházel jinam, do těch estetických, filosofických, politických a jakých oblastí. Ne, že by on sám tam všude byl doma, byla to pro něho spíše útočiště, kde se skrýt na chvíli, aby nebylo objeveno jeho srdce ve své zranitelnosti. Báł se, aby nebylo objeveno to chlapecké, okouzlené, vzrušené srdce. Báł se o toto své srdce a báł se tohoto srdce, které jej leckdy zavedlo, kam nechtěl. Snažil se je přikrýt svým intelektem, chtěl je bránit a chtěl se bránit jemu. Složitá a nesnadná, také se mu to nikdy nezdařilo, nikdy tak, jak chtěl, jak si vypočítal, jak si vysnil.

A přece v tom srdci byl sám sebou. To srdce věřilo a hořelo. Snad jiným poněkud plamenem, než srdce jeho otce, ale hořelo stejnou důvěřivou, oddanou vírou. Kdysi, po válce, byl u nás. Když jsme šli spat, řekl před usnutím: „Chtěl bych usnout a probudit se v nebi.“ Podivně prosté a krásné. Probudit se u nohou Ježíše Krista. Jako malý, pokorný a vděčný. To hovořil theolog, který se ještě nedávno svěřoval, že by se chtěl utkat s Bonhoefferovými epigony, kteří, nemajíce sami co říci, povyšují jeho výroky na dogmata.

Náš bratr měl co říci. Měl co dát, i když jsme mnohé nechápali a mnohé zůstává v jeho pozůstalosti. Chtěl sloužit, tiše a pokorně, jinak než dříve, poučený novou bolestí. Nebylo mu toho dopřáno – a bolelo jej to zase – a bolí i nás.

Dnes je již v blízkosti svého Pána. Toho, kterého znal, jemuž plně důvěřoval, jemuž jedinému otevřel své srdce. V jednom překladu Cennikovy písně je jedna sloka, o níž se domnívám, že v ní odhalil své nejtímnější vztahy k Pánu:

Jenž všecko znáš, sám vyšetří / co na dně duše zní –
mě omyly, má tajemství / a temná myšlení.

Ty víš, ty znáš, ty rozumíš. A ty přijmeš svého pokorného, unaveného, zraňovaného, často se mylícího a přece věřícího, milujícího a na tvou lásku i pravdu očekávajícího služebníka.

Tak se loučíme. S vděčností za všechno, co jsme směli přijímat skrze něho. S lítostí, že jsme nedovedli přijímat více a vděčněji, že jsme neuměli pomáhat nést jeho břemena, skrývaná, tajená. Ale loučíme se s jistotou shledání v těch věčných, nebeských příbýtcích – u nohou Ježíše Krista. Neboť on je ten, o němž náš bratr spolu s Pavlem vyznává – vím, komu jsem uvěřil. Amen.

Sestra Růžena Halamová (1929-2017)

Král odpoví a řekne jim: „Amen, pravím vám, cokoliv jste učinili jednomu z těchto mých nepatrných bratří, mně jste učinili.“ (Mt 25,40)

4. prosince 2017 odešla z našich řad milá sestra Růženka Halamová. Chci se alespoň pár řádky zmínit o této vzácné osobě. Potkala jsem ji začátkem devadesátých let a to tak, že jsem jednou při návštěvě Prahy přišla s její snachou Inou do bytu v Hálkově ulici, kde Halamovi tenkrát bydleli a právě se odtamtud stěhovali. Růženka balila věci do krabic a i když měla mnoho práce, kterou chtěla zvládnout sama, aby měla přehled, co kam dala, všeho nechala, uvařila nám čaj nebo kávu a povídala si s námi. Pro mě to bylo velmi zvláštní setkání, protože, i když jsme se nikdy před tím neviděly, já měla pocit, že ona mě zná už dávno a já tam jakoby zapadám, jako dávná známá. Bezprostřední přijetí, bez nějakých velkých emocí, přesto velmi srdečné, ale na druhou stranu takové „normální“. Potom jsme se ještě několikrát viděly při různých příležitostech a opět pokračovalo to, co mě překvapilo poprvé, jako bych patřila do rodiny, okamžitě navázala na minulé setkání. Překvapovalo mě, jak si pamatuje nepodstatné maličkosti o kterých jsme minule mluvily. Vždy se upřímně zajímala, co je nového.

Rozkol v církvi koncem devadesátých let ji hodně zasáhl a určitě se podepsal i na jejím zdraví a potom odchod milovaného manžela nesla také velmi těžce. Od té doby jakoby ztrácela jiskru. Zájem o Potštejn, o naše rodiny trval, ale chyběla radost. Naposledy jsem s ní mluvila v dubnu 2017 na setkání žen. I přes zdravotní obtíže přišla hezky upravená a bylo znát, že je ráda mezi svými, i když jen na chvíli. Její zájem o dění v církvi, v jednotlivých sborech, o jednotlivce a její upřímný vztah k Bohu dává Růženku za příklad věrné sestry. Svědčila příkladně svým životem a svým zájmem o druhé byla dobrou Ježíšovou dcerou a nám milovanou sestrou. Bůh k ní byl milostivý i v posledních chvílích pozemského života, neboť zesnula tiše a odevzdaně.

*V Potštejně
Vděčně s úctou Jana Neimanová*

Moje vzpomínka na sestru Růženu Halamovou

Sestru Růženku Halamovou jsem dobře poznala během svého dvouletého působení jako sekretářka Úzké rady. Pracovala jsem v Hálkově ulici, kde jsem i bydlela v místnosti zvané „archív“. Byla to pouze jedna místnost, kde se dalo vlastně jen

spát. Sestra Růženka mi otevřela svou domácnost. Mohla jsem si připravovat snídaně i večere v její kuchyni. Občas mě také pozvala na jídlo. Mohla jsem nahoru k Halamům kdykoli přijít. Růženka pro mě byla někdo jako náhradní maminka. Oceňuji její vstřícnost, porozumění i ochotu naslouchat. Pamatuji si na ni jako na laskavou, vstřícnou a optimistickou paní. V archívu se mnou bydlela ještě studentka Jana, která pocházela z hospodářství a velice ráda pekla. Svůj koníček mohla realizovat v Růženčině kuchyni. Takže kdykoli se jí zachtělo péci, vyjádřila své přání a Růženka jí poskytla suroviny a prostor své kuchyně. Napečené dobroty jsme pak svorně snědli...

Růženka pro mě byla a zůstane příkladem obětavé křesťanky, jejíž víra se neprojevuje pouze slovy, ale hlavně skutky. Tak si ji pamatuji já v letech 1985 až 1987.

Nada Běťáková

Bratr Vladimír Beneš (1932 – 2018)

V sobotu 3. února 2018 odešel dlouholetý člen pražského sboru, jeho staršovstva a účastník řady konferencí, synodů a sborových dnů v různých našich sborech, bratr Vladimír Beneš. Znali jsme ho desítky a let, měli jsme rádi jeho humor, jeho uvážlivé, ale rozhodné postoje a rádi jsme využívali jeho schopnosti i obětavosti, zvláště když šlo o věci spojené s texty a publikováním.

Bratr Vladimír pocházel z Prahy, ale nevyrostl ve sboru Jednoty. Narodil se v Praze roku 1932, zde strávil dětství, ale do jeho života, tak jako do života celé jeho generace, brzy zasáhla válka. V jeho případě o to hůř, že mu zemřel otec, když mu bylo devět let. Několik let, do konce války, strávil potom na venkově, v Mlečicích u Zbiroha, se svými staršími sourozenci.

Po válce se vrátil do Prahy, vystudoval obchodní akademii a zamířil, kam ho srdce táhlo – do vydavatelství Orbis. Tam ho ovšem režim dlouho nenechal. Poté, co jeho maminka po převratu statečně vrátila stranickou legitimaci, se stal nežádoucím a musel do výroby. Pracoval pak nějakou dobu v pražských průmyslových podnicích, kde potkal svou pozdější ženu Evu, se kterou se oženil v roce 1963.

A tento životní vztah je důvodem, proč jsme ho znali. Setra Eva totiž pocházela z bratrského sboru v Železném Brodě a v Praze navštěvovala bohoslužby v Hálkově ulici, u bratra Karla Reichla. S ním se bratr Vladimír seznámil, tady našel místo a byl posléze bratrem Reichlem přijat za člena Jednoty bratrské.

Již v době, kdy patřil do sboru v Hálkově, se bratru Vladimírovi podařilo přece jenom dostat se k práci, kterou miloval. Kolem poloviny 70. let začal spolupracovat s Milanem Friedlem v rámci Lyry Pragensis a stal se jejím redaktorem. Pracoval tu 15 let, seznámil se s dlouhou řadou umělců a když přišla svoboda, neváhal dlouho a vybudoval si vlastní živnost, galerii a nakladatelství Bonaventura.

V ní pracoval až do roku 2011, kdy utrpěl při dopravní nehodě vážný úraz a i když se z něj časem zotavil, k systematické práci už se nevrátil, zdraví mu to nedovolovalo.

V posledních měsících měl bratr Vladimír narůstající zdravotní potíže, které ho stále víc omezovaly. Své dny mohl trávit doma, s rodinou a v péči milující manželky. Až v posledních několika dnech jeho života se zdravotní stav prudce zhoršil a na počátku února bratr Vladimír odešel z této časnosti.

Všichni, kdo jsme měli to štěstí se s bratrem Vladimírem znát, jsme se mohli v jeho galerii na Malé Straně setkávat se vzácnými lidmi, literáty i výtvarníky a poznávat tak ještě jinou stránku bratra Beneše. Byl to člověk, který miloval dobro a krásu. Dobro mezi lidmi, proto ho nesmírně trápilo, když se v církvi setkal se špatností. A samozřejmě miloval umění, měl obzvláštní cit pro krásu řeči i obrazů. Vydal dlouhou řadu krásných knížek, v čemž vlastně nepřímou navazoval na bratra biskupa Reichla, literáta a vydavatele, který jej kdysi přijal do církve.

Zdroj i naplnění všeho dobra a krásy je, jak věřil, u toho, který je dárce života a všeho dobrého, u našeho Pána. K jeho oblíbeným písním patřila Mne zajmi, Pane můj. Ta končí, jak určitě znáte: „v té vřavě získá si opory jediné, když v tobě život nalezne a v tobě spočine.“

Bratr Vladimír Beneš našel svůj život v Kristu a nyní v něm také spočinul.

(jhr)

Den misijní provincie

V sobotu 3. března se letos konal Den misijní provincie. Konal se v Turnově, kam byl přeložen ze Železného Brodu kvůli vážnému onemocnění bratra kazatele Polmy, na kterého jsme také, shromáždění v turnovské modlitebně, mysleli.

Program byl tentokrát zaměřen na sté výročí evangelické církve a roli Jednoty ve vztahu k ní, přesněji na jednání o sjednocení či spojení evangelických církví, v nichž byla zapojena i Jednota. Přednášku o tom pro nás připravil Petr Špirko, farář v Radotíně, který se tématem zabýval již dříve (a NBL o tom psaly v roce 2002).

Myšlenka na sjednocení evangeliků, a to pokud možno všech, byla živá už za první světové války. Když se spojovala luterská a reformovaná církev a vznikla ČCE, uvažovalo se i o tom, ale ne příliš reálně. Nejdůležitější jednání se vedla za druhé světové války a krátce po ní, skončila však bez výsledku kvůli jednak různým představám o struktuře církve, jednak o biskupství. Stručně řečeno, Jednotě by se bylo líbilo, kdyby ČCE vstoupila do světové Unitas fratrum, naopak evangelíci by uvítali,

kdyby Jednota vstoupila do ČCE a své kontakty s Obnovenou jednotou si pěstovala soukromě. Ještě jednou se téma objevilo, kolem roku 1968, ale jenom okrajově. Vznik Ochránovského seniorátu v roce 2000 je vlastně uskutečněním (byť z nouze) myšlenek na sjednocení, při zachování svérázu sborů Jednoty i jejich ordinace (což bylo dříve problémem).

Rozprava po přednášce byla živá a pestrá, týkala se ekumenických vztahů (které bývaly nejlepší v časech nebezpečí a nouze, ale dnes jsou rozhodně lepší než v minulosti), charakteru jednotlivých sborů a jejich života, i našich vztahů ke světové Jednotě.

Druhá přednáška byl referát o světové misijní konferenci UF, o níž jsme přinesli zprávu v posledním čísle loňského ročníku. Přednesl jej br. Jindřich Halama a doprovodil obrazovým zpravodajstvím.

Program doplnil společný oběd, zprávy ze seniorátu a další informace o životě církve, potřebách sborů, radostech i strastech, kterými procházíme.

Pokud jde o účastníky, letošní den byl komornější než jiné, skoro by se vnucovalo, že účastníků bylo málo. To však umožnilo intenzivnější rozhovory a poskytlo větší porce občerstvení. Ty, kdo letos nemohli, nezbývá než pozvat na příště.

- red -

Organizační kroužek sester vás srdečně zve na tradiční shromáždění

Setkání sester Ochránovského seniorátu při ČCE

místo konání Ochránovský sbor Praha, Milíčova kaple
Rektorská ulice, Praha 10 - Malešice

termín sobota 14. dubna 2018

začátek 10.00 hod

Program

- Biblické zamyšlení
- Jsme pány svého času nebo nás vleče čas?
(přednáška PhDr. Kateřiny Soudné)
diskuse k přednášce
- Vyhlášení sbírky
- Pozdravy německých sester
- Můj vztah k Jednotě bratrské prostřednictvím sboru
(diskuse ve skupinkách)
- Promítání
(dokumentární snímky o historii a rekonstrukci Milíčovy kaple)

Srdečně Vás zveme a těšíme se na společenství s vámi v tomto nově otevřeném duchovním prostoru.

za přípravný kroužek sester
L. Bernardová

velkopáteční poezie

Jen jedno zbývá...

Ach, Pane můj, jak svolně s proudem pluji,
jist nejsem, zda tě také nekřížuji.
Vždyť v koutku duše stále tajně žije
lhostejná, tupá, líná letargie,
která tě ničím jiným nepohostí
než bičem pýchy, hřebem lhostejnosti.

Pod její tíhou vždycky znova zmirá
chřadnoucí láska, oslabená víra
a potom snadno obracím se zády
k tvým maličkým, co umírají hlady,
a hlasy „ukřížuj“ v mém dutém srdci znějí
jak v davu tupců štvaném farizeji.

Ach, Pane můj, ty vidíš naše vztahy!
Nepočteš také nás mezi své vrahy,
když síť víry máme potrhány
a hrajeme si klidně na křesťany?

Jen jediné nám do tmy pochyb zbývá:
To světlo, o němž tichý hlas tvůj zpívá,
když z kříže za nás prosíš ještě nyní:
Odpusť jim, neboť nevědí, co činí.

Pavel Hájek